

БРОЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Оглasi и белешке на-
плаћују се по погодби.

Редакција је у улици
Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

«Народ» излази свакога
дана по подне.

Штампарија се налази у Фран-
ковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Разговор са Краљем Петром

II.

Ултимаџум.

«И тако сво где се мој разговор приближава оним кобним данима 1914 године када је цео свет ушао у рат, који отпоче на нашим границама. Ствар је јасна, Хабсбурзи и Хоенцолерни држали су савет. Србија је стајала на њиховом путу. Једини се ми одупирасмо њиховим подземним плановима. Ми смо одбили да будемо њихова играчка онаква каква је Бугарска и какви су били грчки владајући кругови недавно.

«При изради највеће машине потребни су исто тако мали делови као и велики. Две малене стварчице биле су апсолутно потребне за зидање оне огромне светске моћи, коју су њоме замислиле Немачка и Аустрија. И оне су то смишљале тако сурово и убилачки да човек никада не би могао замислити. Али ове две ствари нису могле бити купљене: то су биле славна Белгија и моја храбра Србија.

«И пошто Тевтонци нису могли те ствари купити они су их украли. Тевтонска савест није протествовала; ја не мислим да она и постоји. У Аустрији и Немачкој можда се може наћи добрих људи и жена, ја то не знам и готово је дошло дотле да сумњам. Укупно узевши народи обе ове државе показали су се несумњиво, неповратно и савршено злочиначки.

«Аустрија наговорена од Немачке ухвати се за један мали готово сулуд изговор и предаде мени и мојој влади један савршено непријемљив ултиматум. Оптужени смо неком одговорношћу за убиство аустријског престолонаследника Фердинанда. Истина је, да је он убијен руком једног Србина али је тај младић био аустријски поданик. Дакле не мој поданик већ поданик Фрање Јосифа.

«Та погибија није се догодила на моме земљишту. Па ипак покрај свега тога Аустрија начини Србију одговорном. То отприлике исто

значи, као да су Савезне Североамеричке Државе требале да зарате са Аустријом због тога што је Чолгош, ако се не варам аустријски поданик, убио председника америчке републике Мак-Кинлеја! Аустрија не показа ни поштовања према своме мртвоме престолонаследнику. Његово тело беше пренесено, како причаху, у вагону за пртљаг. Цвећа не беше на Фердинандовом гробу нити ко заплака за њим.

«Ја и моја влада учинили смо све да тај сукоб тада избегнемо. Ми смо се чак понизили одговарајући најпомирљивије на унижавајући аустријски ултиматум, кога нам са подмуклим намерама поднесе аустријска влада. Али то Аустрија не хтеде чути. Србија је била изабрана као жртва за повод рата, кога је Немачка тако желела.

Први пуцња.

«Председник нашега министарства, Пашић прими 27 (п. н.) јула телеграм аустријског министарства спољних послова, којим се објављиваше рат Србији.

Београд беше на граници. Двор и многи грађани напустише варош. Војска остаје на граници да се бори. Два дана протекоше од ултиматума до првог пуцња топовског. Настаје бомбрдовање и непријатељ је без икаквог оправдања рушио нашу омиљену престоницу, а наши топови још не дадоше одговор. Рушили су зграде пуне неоцењивих старина, а мирни грађани лежаху мртви по улицама. Па и поред свега тога ми чекасмо нећели ко, можда Енглеска, Француска и Русија, ураумити побеснелог немачког лудака и сачувати човечанство. Од тога тренутка ми одговорисмо на борбу.

«Ја се дивим када помислим шта је све мој народ дао. Аустријанцима је требао јули, август и септембр да сломију отпор моје мале, али добро опремљене и храбре војске. Тек у октобру пође им за руком да моје храбре Србе потисну. Тада они

заузеше готово једну трећину наше српске земље, двоструко миле мени, јер сам тако дуго био изгнан из ње.

«Ми прикуписмо сву своју снагу и учинисмо надчовечански напор. То донесе и успех. Крајем новембра бежаху пребачени наши непријатељи преко река и наша језемља била слободна. Да смо имали тада одморних војника, могли смо лако продрети дубоко у Аустрију и сјединити се са Русима.

«У септембру 1915 године Немачка удари на нас са својим савезницима. И оно у шта ми не сумњасмо догоди се: Бугарска се појави као тевтонски пријатељ и страшна борба отпоче. Немци са Макензенем гурају са Севера, док нас Аустријанци нападаше са Запада, а Бугари са Истока. Наш топографски положај био је незгодан и фронт велики и тако нам остаде да се боримо што дуже одступајући једним јединим правцем, који нам је остао слободан.

«Ја одступах заједно са српском војском кроз албанске планине. Нека Бог сачува свакога да не позна и искуси оно што смо ми тада искусили и преживели! То беше у средини зиме, путева нема и десетина хиљада жена и деце умираху од хладноће, умора и глади. Колико ли, о Господе, то повлачење кошта моју нападну земљу.

«Ја често пута жалим и увек се чудим: како и сам нисам у броју оних што су помрли. Али моје је срце сломљено. Видети моје драге Србе како леже мртви гомилама по путу! Шта могу да кажем о њима, о мој храбри народе! Они су тако поштовали свога краља кога су изабрали. Када су ме видели да дрхтим од зиме, позиваху ме тихим гласом да се огрејем крај њиних ватри и нуђаху ми, да с њима поделим последњу корицу хлеба. Тај хлебач који сам с њима делио по албанским кршевима, свети је у мојим очима исто тако као и нафора, поједена у дому Господњем.

«Пре него што завршим свој говор допустите ми да свечано ово

изјавим: једина моја жеља као српскога краља јесте да видим сав мој народ: Србе, Хрвате и Словенце слободне од њихових угњетача и уједињене у једну државу. Интересује ме, да ли ће ове моје речи продрети преко океана у Америку и да ли ће она послати своју војску на Балкан.

ЗВЕЗДИЦЕ

У једној вароши у Француској један наш дошао је на срећну мисао да продаје улазнице онима, који би желели да виде српске избеглице!

И сувише лудо, а међутим истина.

Гаргантва

ПОКУШАЈИ ПРЕГОВОРА

Атина, 14 нов.

Из Рима јављају «Матрису»: Немачке војне власти на руском фронту нису хтеле да приме преставнике Совјета, којима је поверено да преговарају о примирју и да почну преговоре о миру.

Главни командант немачке снаге на источном фронту саопштио је поверљивцима Совјета да би пристао да уђе у преговоре само са делегатима које би послала руска Уставотворна Скупштина.

ВАЖНЕ ИЗЈАВЕ

Лондон, 14. нов.

Лојд Џорџ је изјавио листу «Санс»:

Савезници су одушевљени америчком помоћу која превазилази свако очекивање. Сједињене Државе моћи ће да замене Русију ако би

она заборавила своје обавезе, што међутим није вероватно.

Лорд Цецил је изјавио: Шилање намирница из Велике Британије у Русију потпуно је обустављено. Ми немамо намеру да признамо Лењинову владу.

ОДБРАНА ИТАЛИЈЕ

Рим, 14 нов.

У ноћ између 10. и 11. фелдмаршал Конрад извршио је понова јак напад између виса Сома, Телета и Белио. Ове масе су се сломиле пред храброст наших трупа, које нису уступале ни стоне земљишта. Последванаест бесплодних напада да пробије пролаз преко источне висоравни Азјага, непријатељ је био принуђен да се повуче.

На фронту Брента-Пјаве, у близини Монте Грапа трупе маршала Кробатина и генерала фон Белова извршиле су више напада између висова Пертика, Томба и Фонтана Сека, који су одбијени. Непријатељски губитци су врло тешки. На Монте Берета непријатељ је успео да достигне наше положаје али је по том одбачен. На превоју Каприле и код Фонтана Сека напали смо Аустро-Немце на бајонет и добили заробљеника и митралеза.

Непријатељ посведневно појачава нападе, који се ломе о наш отпор, док се наше резерве знатно увећавају.

ПОВЛАЧЕЊЕ

Дописник «Асосиет Прес», који је био очевидца, описује овако повлачење италијанске војске:

Ливња се простирала од Пледо ка северу, и на југоисток поред Горице до Монфлакона. Главни део фронта виле Горице бранила је друга армија. Трећа армија је била испод вароши. Повлачење су штитиле заштитнице, васипајући убиственим ватром непријатељске колоне. Оне су осим тога рушиле барутане, арсенале и мостове. Тако је онемогућено да италијанска артиљерија спасе у позадину своје тешке топове, и да војни магацини не падају у руке непријатељу.

Небо је било као упаљено. Блештећа првена светлост и густе облаци дима дигали су се као пред олују.

Тешки топови страшно су тутањали с преда и са стране; чуле су се силне експлозије: то су се палиле барутане док

се главни део италијанске војске лагано повлачио. Берсалиери су била у заштитници, копали су журно ровове и бранили од непријатеља сваку стопу земље.

Најјачи притисак почео је се осећати у петак. Аустријанци су све јаче бомбардовали и пуштали отровне и загушљиве гасове у великим количинама. Лаки ветрић носио је те гасове, који су лагано клизили по трави у правцу италијанских ливњи.

Најјачи ударац задао је непријатељ на северу у пределу Соце. Ту су нека оделења друге армије попустила, што је поменуто и Кадорна у своје наредбама, слободно као што додикује великом војсковођи. Немачки континенти, у једном критичном часу, користили су се тиме и истурили се између северног дела италијанске војске и онога на југу.

Домнирајући положај на

Монте Неро био је још у италијанским рукама. Италијани су га храбро бранили, а непријатељ је непрестано јуришао са три стране. Када је вис најзад опкољен, посада га је држала још пуна три дана без хране.

Јужније, вецем висоравни Бајвице Италијани су давали непријатељу такође снажан отпор. Гомиле лешева обележавају пут којим је непријатељ наступао.

На гребену Глоб берсаљери су задржавали непријатеља, који је бројно био пет пута јачи.

На једном брежуљку једно селанце које је штитило пролаз прелазило је осам пута из руку у руке. Артиљерија га је обасипала, а пешадија очајно вршила јуриш на бајонет.

Горица је непрестано бомбардована и претворена у гомилу рушевина. Један од главних мостова на Сочи бацили су Италијани у ваздух, и тиме много успорили наступање непријатеља.

Корноне, источно од Горице, бомбардовао је непријатељ тешким топовима од 381, и сву је варош претворио у рушевине.

Дошла је и субота, а ја сам још овде. На моју срећу нашао сам данас места у једном енглеском аутомобилу Црвеног Крста, и ми се кренуо за дугом поворком ка западу.

Саобраћај по свима путевима врло је жав. Аутомобили, у 4 до 5 редова, иду једна за другим; промичу натоварене мазге, воловска и коњска кола, пешаци и коњавици сами или у групама, читави пукови, бригаде и дивизије.

Киша, која лије као из кабла и непрекидно блато повећавају само још више беду ове тужне гомиле. Намирница је тешко наћи, а готово је немогуће спавати од гомиле која је стапно у покрету. Са нама иду и рањеници и бледи болесници, који не би били ради да допадне ропства.

КО ЈЕ КОМАНДАНТ?

Цирих, 14 нов.

Цар Карло је повоком победа у Италији одликовао фелдмаршала надвојводу Евгена и Хинденбурга крстом за војне заслуге I класе у бриљантима, генерала фон Белова великим крстом Светог Леополда, а генерала Крафт фон Делмензингена, команданта баварског корпуса, крстом за војничке заслуге I класе.

То доказује да је главни командант на италијанском фронту лично Хинденбург, а да су само његови ађутанти Прус фон Белов и Баварац Крафт фон Делмензинген.

ЗДРАВИЦЕ У ГИЛДХАЛУ

Лондон, 13. нов.

На банкету у Гилдхалу, који се држи увек на дан увођења у дужност новог Лорда Мера, говорило је више савезничких представника.

Прву је здравицу изговорио лорд Керзон, који је ре-

као да ће се до победе моћи доћи само комбинованом акцијом свих савезника који ће радити у хармонији и потпуном јединству.

Француски посланик г. Камбон рекао је да ће савезници остати сигурно уједињени и да ће непријатељ на крају бити уништен.

Главни говор држао је г. Бонар Ло, који је заступао председника владе. Он је рекао да су се данас обласи ниско спустили али да изнад њих сунце јасно сија. Говорећи о Русији он је изјавио да су Руси велики народ и да је познато да ниједан народ није добио ни очувао слободу, који није био готов да се за њу бори и да све жртвује, да одагна освајача са своје земље.

НОВА СРЕСТВА

Лондон, 14 нов.

»Тајмс« пишу из Вашингтона:

Бродарски савет већ месец дана поступно приводи у дело наредбе, које се односе на лађе преко 2500 тона, које излазе из америчких прастаништа и полазе за ратну зону. Ове су наредбе издате да се смањи број губитака од сумарена.

Г. Сондерс, управник надзорног одбора радио је са Едизоном на усавршавању пронађених средстава у борби против сумарена. Може се рећи да су већ постигнута одлична резултата у камуфлажи бродова, т. ј. да се лађе обавију непровадним густим плетом, који ће их штитити од сумарена. Исто је тако усавршена и фабрикација бомба које распироту такав дим. Овај дим има ту особину да личи много на природну магу и да се шири на великом простору.

Израчунато је да је од свих потопљених бродова само 4 од сто потопљено у мраку. Према томе не сме ни једна лађа изаћи из пристаништа, која није снабдевена потребним апаратима за камуфлажу.

ЧЕШКА БОРБА

Цирих, 14 нов.

»Манифест од 30. маја о. г. остаће трајан путоказ у активној политици Чеха. Ратни циљеви нису само Чесма из вели пред очи чешки проблем, него и целога свету. Ништа није могло тако осветлити положај Чеха, као позната агитација за Централну Европу. Аустро Угарска и Бугарска имале су да уравају пут за империјалистички улазак Немачке у Персијско Море преко Цариграда и Багдада. На то се није могло друкчије одговорити него онако, како су то учинили Чеси и Југословени, на име програмом наци оналног уједињења свих оградана оба ова словенска племена, у две самосталне државе, које би биле способне да се трајно бране и одбране од навале Немца из Немачке и Немаца у овој држави, удружених са Маџарима. Пред целим светом је, — у опшито-

сти од уверења у победу — гоњењима, спремањем на октроисање и плановима Централне Европе откривена права намера и сада узалуд покушавају да јој даду тобож други изглед.

Чешка политика је, руку под руку са Југословенима, добро све провидела, и зато је сва испуњена неповерењем према тобожњој вољи за променом досадашњег стања. Чешка политика нема других путева до оних, који директно воде потпуној самосталности целокупног чешко-словачког народа. Сав њихов рад, и унутра и споља мора бити усредсређен на то, како би свакога уверили да се само тако и на тај начин може у будућности осигурати европски мир».

ХЕРТЛИНГОВА ВЛАДА

Цирих, 14 нов.

Први пут је у Немачкој обрзована парламентарна влада. Сви листови посвећују чланак том важном догађају.

Резимирајући опште мишљење »Франкфуртер Цајтунг« пише:

Влада Хетлинг-Пајер-Фридберг постаје стварност. Важност одлуке, која је донета јуче, тако је велика да све тешкоће које би могле настати изгледају незначителне.

Остварени напредак у уставном животу, у коме се никад мимта више не може изменити, од такве је историјске важности, да ћемо прегнати све оне ситне грешке које би та одлука могла садржати.

Немачка има своје прво парламентарно коалиционо министарство, и коалиција, на којој се она оснива, састављена је из целе левнице: од либерала, редикала, социјалне демократије и центра.

Осим тога, још много већа гаранција лежи у наименовању фон Пајера за вице канцелара, као човека у коме велика има поверења.

САОПШТЕЊА

Миливоје Стојановић рез. кап. I класе да јави адресу Илији Ст. Симићу капет. број поште 36.

Петар Николајевић поруч. из Радујевца и Христифор Павловић поруч. да јаве адресе Ђорђу Антонијевићу пис. пош. одсека бр. п. 9:9.

Ибро Шабановић обв. тражи симова Јусу и Шабана и сестрића Мусу Шабановића из Ивањице, и моли свакога, који шта о њима зна да га извести на бр. п. IV.

Љубивоје Ковчић обв. Доп. ком. моли свакога, који шта зна о његовом брату Радојици, да га извести.

Агатај Филиповић наредник бр. п. 40, моли свакога, који шта зна о Јеротију Пенковићу и Марку Васиљевићу да га извести на горњу адресу.

Стеван Васиљевић наредник бр. п. 88 моли Божидара Максимовића капетана да му јави адресу.

Код поднар. Милоша Шљивића Одељни одсек бр. п. 999, налазе се карте из Србије за Рајка Савковића из Заграђа, Милоша Милића из Чачка и Мијајла Томовића из Лазца.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На десној обали Мезе велика артиљеријска активност у области коте 344. Француске трупе утврдиле су заузете положаје. Један напад на мале француске положаје у области Безонво пропао је под француском ватром.

Извештај Штаба Источне Војске. — Артиљеријска активност данас опада.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Јуче су непријатељске масе, потпомогнуте артиљеријском ватром изванредно снажном, покушали нов напад на наше положаје између Бренте и Пјаве.

На нашем левом крилу на непријатељске нападе против зоне Монте Пертика одговорили смо убитачним против

нападима. Монте Склароло и Монте Спинонча косила је наша артиљеријска ватра, и непријатељске су колоне дефинитивно одбијене. Задобили смо преко 200 заробљеника. На десном крилу одбили смо артиљеријском ватром узалудне јурише које је предузимао непријатељ, а кога су против нападам успешно одбили наши храбри алпинци. И ту смо задобили заробљеника.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Наша је коњица заузела станице Битер и Амикарен, на три и по миље западно од Јерусалима. Јаке турске снаге држе висове западно од Јерусалима и штите пут Шехем—Јерусалим.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЦИРИХ. — У аустријском парламенту посланици Ренер и Зајц изнели су, да су у многим случајевима раднички и народни немири угушивани у крви.

ЦИРИХ. — Услед наглог падања курса избили су у пештанској берзи велики нереди. Берза је због тога затворена четири дана.

ПARIЗ. — Вести из Италије јављају да се води велика битка и да је непријатељ само на једном сектору нападао пет пута. Италијанске трупе дају снажан отпор и чешће прелазе у контра-офанзиву. — Немачки коминики јављају да су Немци морали уступити терена, због притиска јаким непријатељских снага.

ЛОЗАНА. — Говори се да је влада г. Векерлеа поднела оставку због разлике у мишљењу између председника владе и министара унутрашњих дела и снабдевања.

ШТОКХОЛМ. — Из Русије долазе најсупртније вести. Максималисти, који држе телеграф у рукама, шаљу вести које су само повољне за њих. Један путник, који је дошао из Финске, каже да је максималистичка влада и даље изолована и да наилази на слаб пријем у народу.

ПARIЗ. — Јављају да је генерал Фејал примио команду над француским трупама у Италији. Он се раније одликовао на Сони, на Вердену и на Ени.

ПARIЗ. — Г. Клемансо поднео је скупштини законски предлог да се позове под заставу класа од 1919.

ЦИРИХ. — Немачки листови објављују вести из Русије са највећом резервом. — Један шведски лист јавља да

су немачки социјалисти имали састанак са руским социјалистима.

ПARIЗ. — Италијански министар финансија г. Нити, који је овде, учествоваће на савезничкој конференцији у Паризу.

ЊУЈОРК. — Међу запленим документима у канцеларијама Линије Хамбург-Америка полиција је нашла на читаву збирку писама, у којима су назначени дана поласка и коласка појединих транспорта.

ЛОНДОН. — Једна вешта из Женеве јавља, да је немачки пораз на фронту код Камбреа, произио велики утисак у Берлину. »Базелер Цајтунг« сазнаје да је маршал Хинденбург предузео оштре мере да uvede дисциплину и да је смељо више генерала из више команде.

РИО ДЕ ЖАНЕИРО. — Објављен је указ о затварању овдашњег престаништа.

РИО ДЕ ЖАНЕИРО. — Непозната лица су покушала да запале радиотелеграфску станицу Монте Бабилона и Рио де Жанеиро. Немачки агенти, који су покушавали да запале станицу угља Централних железница у Бара де Пираи, ухапшени су. Министар војни извештен је да је становништво у Парани напало немачке колоније.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

Ноћас смо ватром растерали један вод непријатељске пешадије јужно од Градешнице.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трговачко Друштво Улица Александра Великог број 7, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 2—10

Фабрика »Нова Тирнаву« продаје чисту комовицу од једног кила на више, као и чист коњак и рум. Наилази се у улици »Виктор Иго« бр. 3 — испод хотел »Телеграф«.